

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 30 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΙΟΥ 1911 ✱

ΑΡΙΘΜΟΣ 421

Ένας λαός υψώνεται άμα δείξη πώς δέ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΛΗΣ. Γιὰ τοὺς κριτικοὺς τοῦ Παπαδιαμάντη.
Ε. ΕΛΕΓΘΕΡΙΑΔΗ. Ἀπάντησις σ' ἕνα κατηγορητήριον (Victor Hugo).
ΑΡΙΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ἡ Ἐδύγη.
ΓΙΑΣ. Ἡ δύναμις τῆς γυναίκας.
Ν. ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ. Ρώσικη φιλολογία—Λόγια τῶν ματιῶν.
Ο ΝΟΥΜΑΣ. Ένας γιὰ ἄλλους.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Μελλογενετός.
ΨΥΧΑΡΗΣ. Τὸ ταχυδρομικὸν δελτάριο (τέλος).
ΠΑΡΑΡΡΑΦΑΚΙΑ—ΤΟ Ζήτημα μας—Ἡ κοινὴ γνώμη—ΒΑΡΒΑΡΟΠΛΑΖΑΡΟ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΕΝΑΣ ΓΙΑ ὍΛΟΥΣ

Όταν ὁ γεροσαλτιμπάγκος τῆς Φιλ. Σκολλῆς μέσα στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Πανεπιστημίου, τὴν παρασμένη Κεριακὴ, ξαναμασώντας τὶς στερεότυπες ἀνοησίες του κατὰ τῆς Δημοτικῆς καὶ τῶν ἐργατῶν τῆς Ἰδέας, φώναξε:

— Οἱ δημοτικιστὰὶ δὲν εἶναι Ἕλληνες! μιὰ φωνὴ παιδιάτικη τὸν ἀντίσκοψε, λέγοντάς του:

— Λὰς ψέματα!

Ὁ ἕνας αὐτὸς σπρώχτηκε, βρίστηκε, διώχτηκε ἀπὸ τὴ σάλα, μὰ μίλησε, διαμαρτυρήθηκε, μὰς ξεντρόπιασε ἄλλους—κι αὐτὸ βλέπουμε μετς. Καὶ τοῦ σφίγγουμε τὸ χέρι καὶ τονὲ φιλοῦμε στὸ μέτωπο καὶ τοῦ λέμε:

— Γειά σου Ἐσύ, γειά σου κ' Ἐσύ, Βαρλέντη, πού τονὲ συντρόφεψες με δύο σου λόγια μεστά. Ἔτσι φέρνουνται οἱ ἄντρες, ἔτσι πάει ὁ ἀγώνας μπροστά. Μὲ τὴν παληκαριά. Ένας Ἐσύ, μέσα σὲ τέτλια σφηκοφυλιά, δὲ δείλιασες, δὲ δίσταξες, δὲν εἶπες τὸ Ρωμαῖκο: «ἄσ' τονε κι ἄς λέει.» Ὅχι. Ψεύτη τὸν εἶπες. Κι ἀντιπροσώπεψες ἄλλους ἑμᾶς, ἀλάκαιρο τὸ Ἔθνος, τὸ ἀποχαυνωμένο καὶ τὸ ἀναίσθητο, πού τὸ ρεζιλεύουνε καὶ τὸ βαρσθρώνουνε κι αὐτὸ δὲν ἔχει φωνὴ νὰ διαμαρτυρηθεῖ—κι αὐτὸ δὲν ἔχει χέρια νὰ διαφεντέψει τὸ δίκιο του, τὴν ὑπαρξή του.

Τὴν Κεριακὴ τὸ πρῶτ' ἢ «Φοιτητικὴ Συντροφιά» δὲ βρέθηκε στὴ θέση τῆς. Φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῖμαζε, ἐνῶ ἡ θέση τῆς εἶτανε μέσα στὴ σάλα τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἡ δου-

λειὰ τῆς εἶτανε νὰ διαμαρτυρηθεῖ, νὰ φωνάξει, νὰ φέρει τὴ δυνατὴ ἀντίδραση στὶς δημοσκοπίες καὶ στὰ μωρολογήματα τοῦ ὑβριστῆ κάθε ἱεροῦ καὶ ὄσιου. Μιὰ εὐκαιρία, τὴ μοναδικὴ δά, νὰ μὰς δείξει οὐσιαστικὰ πὼς ζεῖ καὶ πὼς ὑπάρχει ἢ «Φοιτ. Συντροφιά», τὴν ἄφισε καὶ χάθηκε. Τὰ συχαρήκια πού ἔπρεπε νὰ τῆς ἀνήκουνε σήμερα, τὰ δίνουμε στὸν Ἔνα καὶ στὸ Βαρλέντη, γιὰ τὴν τῆς ἀντιπροσωπέψανε τὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά», ἀφοῦ αὐτοὶ ὅλους μὰς ἀντιπροσωπέψανε.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Σ' ἘΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΗΤΗΡΙΟ*

(VICTOR HUGO)

Ἐγὼ ἴμαι ὁ δράκος τὸ λοιπόν, κι ὁ ἀποδιωγμένος τράγος. Μὲς στοῦ αἰῶνα αὐτὸ τὸ χάος, πού σφίγγεται ἡ καρδιά σας, τὸ γούστο τσαλαπάτησα καὶ τὸν παλιὸ τὸ στίχο κ' εἶπα ὁ σιχαμερὸς ἐγὼ: «Σκοτάδι ὀμπρὸς ἀπλώσου.» Κι ἀπλώθηκε σκοτάδι.— Αὐτὴ ἡ κατηγορία σας εἶναι. Ὁδεῖο, τέχνη, δόγματα, γλώσσα καὶ τραγωδία, αὐτὴ ὅλη ἢ λάμπη σβήστηκε, κι ὁ ὑπεύθυνος ἐγὼ ἴμαι, κι ἀλάκαιρο ἐγὼ τ' ἄδειασα τῆς νύχτας τὸ πιθάρι. Γι' αὐτὸν ὄλων τὸ γκρέμισμα, ἐγὼ ἴμαι ἢ στραβοτσάπα. Ἐσεῖς ἔτσι τὰ βλέπετε. Καλά, δέχομαι, ἄς εἶναι, ἐμένανε διαλέξατε στὴ φούρκα σας τὴν τόση «Ρακά» ἔσεῖς μοῦ φωνάζετε κ' ἐγὼ σᾶς λέω: «πολλάτῃ!» Τώρα πού ἀπὸ τὴ μιὰ ἐκκλησιά βγαίνει νὰ μπῆι στὴν ἄλλη, αὐτὸ τὸ βῆμα τοῦ καιροῦ, πού ἀθροπισμὸ ἐδῶ παίρνει, τὰ μεγάλα ζητήματα τῆς λευτεριάς, τῆς τέχνης, ἐλάτε ἄς τὰ κοιτάξουμε, λιγάκι ἔτσι μονάχα, στοῦ τηλεσκοπίου τὸ γυαλί, ἀπ' τὴ μικρὴ τὴν ἄκρη. Τέλος εἴμαστε σύφανοι, ναί, ἐγὼ ἴμαι αὐτὸς ὁ ἀπαίσιος: κι ἂν καὶ σι' ἀλήθεια ἐγὼ θαρρῶ, ἐγκλήματα ἄλλα ἀκόμα, πὼς παραλείψατε πολλὰ, πού ἐγὼ ἔχω καμωμένα, τὰ σκοτεινὰ ζητήματα πὼς ἄγγιξα λιγάκι κ' ἐξέτασα ὅλα τὰ κακά, γύρεψα θεραπείες καὶ τῆς παλιᾶς τῆς γαῖδουριάς, ἔβρισα τὰ σαμάρια τὸ παρελθὸν ξετίναξα ἀπὸ πάνω ἴσα με κάτω τοῦ ρήμαξα τὰ θέμελα, τὸ σημά του τ' ἀπ' ὄξω, σὲ τοῦτο περιορίζομαι: Ἐγὼ τὸ γιγάντιο τέρας, ὁ ἀφανιστῆς, ὁ ἀκόλαστος, τ' ἀλφάβητου τ' ἀρχαίου, ἐγὼ ὁ φειχτὸς δημαγωγός.— Ἐλάτε νὰ τὰ ποῦμε:

Σὰν ἄφησα πιά τὸ σκολεῖο, λατινικὰ καὶ θέμα,

*) Ἡ κ. Ε. Ἐλευθεριάδου, ἀπὸ τῆς Σμύρνης, μὰς ἔστειλε, στὴν ὥρα τῆς, μπόρει νὰ πῆ κανεῖς, τοῦτῃ τῇ μετάφραση, ποῦρεται σὰν ἀπάντησις στὸ Μιστριώτῃ καὶ στὰ διάφορα μιστριωτόπουλα.

χλωμός, κατσούφης, σοβαρός, μ' αδύνατο τὸ σῶμα
καὶ μὲ σκυφτὸ τὸ μέτωπο, σὰν προσπαθοῦσα κἀνί
νὰ καταλάβω, νὰ σκεφτῶ, στὴ φύση καὶ στὴν τέχνη,
τότε ἀνοιξα τὰ μάτια μου ἡ γλώσσα εἶτανε τότες
λαὸς κι ἀριστοκρατικοί, τῆς βασιλείας εἰκόνα
καὶ μοναρχία ἡ ποίηση· τίτλους εἶχαν ἡ λέξη,
κόντες καὶ δούκας εἶτανε, γιὰ πάλι τιποτένιος·
οἱ συλλαβὲς μακριὰ καθὼς ἡ Λόντρα ἀπ' τὸ Παρίσι·
ἔτσι διαβαίνουνε μαζί χωρὶς κἀν νὰ μιλοῦνται
πεζοὶ καὶ καβαλλάρηδες ἀπὸ τὸ *Νέο Γεφύρι*·
ἡ γλώσσα εἶταν τὸ κράτος πρὶν ἀπὸ τὰ ὀγδόντα ἔννεα·
οἱ πρόστυχες ἀπ' τὶς καλὲς τὶς λέξεις χῶρια χῶρια·
ἐτούτες δά, οἱ εὐγενεῖς, σέξση εἶχανε μὲ Φαίδρες,
Ἰοκάστες καὶ Μερόπες, εἶχαν τὴν κομψότη νόμο,
καὶ μ' ἄμαξα βασιλικὴ πηγαίναν στὶς Βερσάλιες·
οἱ ἄλλες, ζητιάνοι ἕνας σωρὸς, τρελλοὶ γιὰ τὴν κρημάλα,
εἶχαν τὶς κατοικίες τοὺς στὰ πρόστυχα τὰ μέρη,
κάποιοι καὶ μὲς στὶς φυλακὲς, τὰ ταπεινὰ ἀγαποῦσαν·
ξεσκούφωτοι, ξεκάλτσστοι, ντυμένοι μὲ κουρέλια
στὴν ἀγορά, ποὺ γιὰ πεζὰ πλαστήριαν καὶ γιὰ φάρσα
ὄχλος τοῦ ὕφους, ἔλεινοι, μὲς σὲ βαθὺ σκοτάδι·
ἄθλιοι φτωχοί, ποὺ μ' ἕνα Κ, στὸ λεξομάτεργό του,
ὁ Βωγελάς, ὁ ἀφέντης τους, τὶς εἶχε σημειωμένες·
ἐκφράζαν τὴν κοινὴ ζωὴ, τὴν καταφρονημένη,
στιγματισμένοι, ταπεινοί, χωριάτες τοῦ Μολιέρου.
Λοῦξά τοὺς κοίταζεν αὐτοὺς τοὺς γύφτους ὁ Ρακίνας,
κι ἂν ὁ Κορνήλιος ἔβρισκε κανένα μὲς στὸ στίχο,
τὸν φύλαε δὲν τὸν ἔδιωχνε, ὦ! αὐτὸς εἶταν μεγάλος·
καὶ ὁ Βολταίρος φώναζε : «Ὁ Κορνήλιος χυδαῖζει!»
Ἄκομοιορὴς ὁ Κορνήλιος, δὲν ξεστόμαε λέξη.
Τότε ἦρθα ἐγὼ καὶ φώναξα μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι :
«Τί πάντα τούτες πᾶνε ὀμπρός, κ' οἱ ἄλλες πᾶνε πίσω ;»
Κι ἀέρα ἐπαναστατικὸ, στὰ τάγματα τῶν στίχων,
τῶν δεκαπεντασύλλαβων, καὶ στὴν Ἀκαδημία
ἐφύσηξα τὴ γέρινη, μεταφορῆς γιομάτη,
ποὺ ἔκρυβε στὰ φουστάνια τῆς τόση σχολαστικότη.
Ἔβαλα σκοῦφο κόκκινο στὸ λεξικό τ' ἀρχαῖο.
Δὲν ἔχει λέξεις ὑπουργοῦς! καὶ λέξεις προλετάρειους!
Κακιὰ φουρτούνα σήκωσα μέσα στὸ καλαμάρι,
καὶ στὸ σκοτάδι τὸ βαθύ, μὲ τὸ λαὸ τὸ μαῦρο
τῶν λέξεων ἀνακάτεψα τὸ κάταστρο μελίσι
τῶν ἰδεῶν, καὶ φώναξα : «Λέξη καμμιὰ δὲν ἔχει,
ποὺ ἀπάνω τῆς νὰ μὴ μπορεῖ ἡ ἰδέα νὰ καθίσει,
δροσάτη, ἀγνή.» Λόγος φριχτός.— Ἡ σύλληψη, ἡ λιτότη,
ἡ ὑπαλλαγή τρεμουλίαναν στοῦ Ἀριστοτέλη τὰ ὅρια
πάτησα καὶ διαλάλησα ἐλεύτερες τὶς λέξεις.
Ἰσες κ' ἐνήλικες. Αὐτὲς οἱ τίγρες τότες ὄλες,
ἀφανιστές, καταχτητές, οὐννοὶ, σκύθες καὶ δάκες,
μπροστά στὴν τόση τόλμη μου, φανήσαν παιχιδάκια.
Ἄξω ἀπ' τὸν κύκλο πήδηξα κ' ἔσπασα τὸ διαβήτη
καὶ τὸ γουρούνι τὸζαξα γουρούνι καὶ γιατί ὄχι ;
Ἄ Τάκιτος ὀνόμασε τὸν ἔλεινὸ Βιτέλλιο,
κι ὁ Γουίσαρδίνος τὸ Βοργία. Σκληρός, ξάστερος, ἄγριος,
ἀπ' τὸ σκυλλὶ ποὺ σάστισεν ἔβγαλα τὸ κολλάρο
τῶν ἐπιθέτων· στὴ σκιά τοῦ φράχτη, στὰ χορτάρια
μὲ τὴ δαμάλα ἀδέρφωσα τὴν πρόστυχη ἀγελάδα,
ποὺ ἡ μιά τους εἶταν Μαριγώ καὶ ἡ ἄλλη Βερενίκη.
Τότε ἡ φῶδι ἀγκαλιάζοντας τὸ Ραμπελε μεθάει
τὸ «Ça ira» χορεύανε πᾶ στὴν κορφὴ τοῦ Πίνδου·
οἱ ἔννεα οἱ Μούσες, μὲ γυνὰ τὰ στήθια τραγουδοῦσαν

τραγοῦδι ἐπαναστατικὸ καὶ τὸ στυγρὸ τραβοῦσαν
ἡ ἔμφαση ἀνατρίχιασε μὲς στὰ μεταξωτά τῆς·
ἡ βοσκοπούλα μας Μυρτώ πήρε ἕνα γαῖδουριάρι.
Ἄκούσανε ἕνα βασιλιά νὰ λέει : «Τί ὥρα εἶναι ;»
Κατάσπασα τὸ φιλντισί, τ' ἀλάβαστρο, τὸ χιόνι,
ἀπ' τὸ μαυράδι τοῦ ματιοῦ τράβηξα τὸ γαγάτη,
καὶ τόλμησα νὰ πῶ στὸ μπράτσο: «εἶσαι ἄσπρο, τίποτα ἄλλο.»
Τὸ πτόμα ἀκόμα ποὺ ἄχνιζε τὸ βίαια τοῦ στίχου,
κ' ἔβαλα ἐκεῖ τοὺς ἀριθμοὺς· τρομάρα! ὁ Μιθριδάτης
θὲ νὰ μποροῦσε νὰ μᾶς πεῖ τὴν Κύζικο στὰ πόσα
πολιόρκησε. Γινήκανε οἱ Λαῖδες πόρνες! φρίκη!
Καὶ πολλὲς λέξεις ποὺ ὁ Ρεστώ χτένιζε κάθε μέρα
ποῦχανε τὸν ἀέρα τοῦ μεγάλου Λουδοβίκου,
περούκα ἀκόμα φόραγαν· τῆς χτενισιάς ἐτούτης,
τῆς φώναζε ἡ ἐπανάσταση, ψηλά, ἀπὸ τὸ θρόνι τῆς :
«Ἀλλάξε πιά κ' εἶναι καιρός. Μὲ τὴν ψυχὴ γιομίσου
τῶν λέξεων ποὺ κράταγες στὴ φυλακὴ ὡς τὰ τώρα.»
Μὲ λονταριοῦ ἕνα μούγγρισμα τότε ἡ περούκα χαίτη
ἐγίνηκεν. Ἐλευτεριά! κ' ἔτσι στὸ χυλασμὸ μας,
ἀπὸ σκυλλάκια κάμαμε πελώρια λεοντάρια,
καὶ κάτου ἀπ' τὴν ἀνεμοζάλη τὴν κοσμοχαλάστρα
ποὺ τὴ σηκώσαμεν ἐμεῖς σιεπάστηκαν μὲ φλόγες
λέξεις πολλῶ λογιῶνε. Στὸ Λομῶν κόλλησα ἀπάνω
τέτοιες προκήρυξεις : «Καιρός πιά νὰ τελειώνουμε εἶναι
Μπουχούρηδες, Μπροσέτηδες, Μπατέδες, στὸ καλάθι!
Αὐτοὶ χερσάδα ἔβαλαν στὸ λογισμό τοῦ ἀθρώπου.
Στ' ἄρματα στίχοι καὶ πεζὰ! ὀμπρός παραταχτήτε!
Γιὰ ἰδῆτε ποὺ βρισκόμαστε : σίδερα ἔχει στὰ πόδια
ἡ φῶδι καὶ φίμωτρο ἡ στροφὴ, στὴ φυλακὴ εἶν' τὸ δρᾶμα.
Οἱ Καμπιστρόνοι βράζουνε στὸν τάφο τοῦ Ρακίνα!»
Τρίζει τὰ δόντια ὁ Μπουαλώ : «Σιωπὴ πιά!» τοῦ φωνάζω.
Κ' ἔκραξα μὲς στὸν ἀνεμο καὶ μὲς στὸ ἀστροπελέκι :
«Πόλεμο στὴ ρητορικὴ, στὴ σύνταξιν εἰρήνη!»
Ἐσπασε τότε ἀλάκαιρο τὸ ἔννενηντα τρία.
Στ' ἀξόνι τους τρεμουλίαναν τὸ πάθος, τὸ ἦθος, τὸ ἄθος.
Οἱ Ματασσίνιοι, ἀφήνοντας τὸν Πουρσωνιάκ, τὸν Κάθο
καὶ πιάνοντας τὸ Ντουμαρσέ, στοὺς πρόστυχους χορούς τους,
τὶς σύριγγες, ἀπ' τὰ νερά τοῦ Περιμησοῦ, γιομίσαν.
Σπώντας τὸ νόμο, ἡ συλλαβὴ, τὰ ρήματα, οἱ παρίες,
τὰ οὐσιαστικά τὰ πρόστυχα τρέξανε. Τότες ὄλοι
ἔφριξαν ὡς τὰ κόκκαλα. Τοὺς εἶδαν νὰ ξεθάφτουν
τῆς Ἀθαλίας τ' ὄνειρο. Στὸν ἀνεμο τὴ στάχτη
πετάξανε τῆς δῆγησης τοῦ Θηραμένη τ' ἄστρο,
ἡ Ἀκαδημία, σκοτίστηκε. Ναι, ξεπαστρεύτηκε ὄλο
τ' ἀρχαῖο τὸ σύστημα, κ' ἐγὼ ποὺ νὰ ρουφῶ μ' ἀρέσει
τῶν φράσεων τὸ αἷμα, χτύπησα τὰ χέρια μου, σὰν εἶδα
τὴν ἀφρισμένη τὴ στροφὴ νὰ σαίρνει ἀπ' τὸν κολλάρο
τὴν Τέχνη τὴν Ποιητικὴ μὲ μουγκριτὸ στὸ δρόμο,
μιλώντας γιὰ τὰ πράματα μ' ἕνα ὕφος χωρὶς νόμους,
καὶ μέσα στὸν ὀρηκτικὸ, σὰν κοίταξα, τὸν ὄχλο
λέξεις ποὺ τὶς ἀφόρισε ἡ κομψότη νὰ κορινᾶνε
τὸ γράμμα, αὐτὸν τὸν ἄρχοντα, στὸ πνεῦμα τὸ φανάρι.
Ναι ἐγὼ ἔμαι ὁ Νταντὸν αὐτός! ἐγὼ ἔμαι ὁ Ρομπεσπιέρος!
Πάνω στὴ λέξη τὴν κυρὰ τὴ λυγροσπαθοῦσα,
σήκωσα σ' ἐπανάσταση τὰ πρόστυχα τὰ λόγια·
ἐγὼ ἔσφαξα τὸ Ρισελὲ πᾶ στοῦ Ντανζῶ τὸν τάφο.
Ναι, ἀλήθεια, αὐτὰ εἶναι μερικὰ ἀπ' τὰ κακουργήματά μου.
Κυρίεψα καὶ γκρέμισα τῆς ρίμας τὴ Μπαστίλλη.
Καὶ τί μονάχα τοῦτο ; τὰ δεσμά τὰ σιδερένια
ποὺ δένανε τοῦ λαοῦ τὴ λέξη τᾶκαμα κομμάτια·

τις λεγεώνες τις χλωμές ξανάφερα ἀπ' τὸν ἄδη
τῶν κολασμένων λέξεων καὶ κάτου ἀπὸ τὸν ἥλιο
τσάκισα τὴν περίφραση· τ' ἀλφάβητο, τὸν πύργο
τὸ σκοτεινό, ἀνακάτεψα, πού ἀπ' τῆ Βαβέλ βαστοῦσε,
καὶ τὸ ἴσῳσα· τί τῶξερα : τὸ φουρμισμένο χέρι
τῆ λέξη λευτερόνοντας, τῆ σκέψη λευτερόνει.

Ἔχουν ἓνα σκοπὸ οἱ προσπάθειες τοῦ ἀθρώπου,
σ' ἓνα σημάδι ρήχνουνε, κι ὅλες εἶναι ἓνα βέλος.

Λοιπὸν εἴμαστε σύμφωνοι, καὶ νά, σὰς λέγω τίμα
πολλά μου ἐγκλήματα καὶ κάτου βάζω τὸ κεφάλι.
Πρέπει γιὰ νᾶστε γέροι ἐσεῖς καὶ βέβαια καὶ μπαμπάδες,
καὶ νά ! γιὰ δέκατη φορὰ, τὸ σφάλμα μου σὰς λέω.
Ναί, ἀλήθεια, ἂν ὁ Μπωξὲ εἶναι θεός, εἶμαι ἄθεος ἐγὼ
[τότες.

Συγυρισμένη, σεβαστή, σὲ τάξη εἶταν ἡ γλώσσα
μέ τὰ χρυσά της σήματα, στολίδια εἶχε στοὺς τοίχους,
εἶταν Τριστάνος καὶ Μπουαλώ· στὴ μέση εἶχε ἓνα θρόνο
κ' ἔδρες σαράντα γύρω· ἐγὼ τὴν ἔκαμα ἄνω κάτω,
ἔσπασα ἀπ' ὅλα κατὶ τις στὸ ξακουστὸ σάλον·
ἡ κύρια ἢ λέξη ἢ χωριανή, λοχίας εἶταν μονάχα,
τὴν ἔκαμα συνταγματάρχη ἐγὼ· καὶ γακωβίνο
ἔκαμα τὴν ἀντωνυμία, τὴ μετοχὴ τῆ σκλάβα,
μέ τ' ἄστρα τὰ μαλλιά θεριό, τὸ ρῆμα ἀναρχικὴ ὕδρα.
Ὁμολογεῖ ὁ ὑπόδικος. Ὁμπρός περὸ βολεῖστε !
Εἶπα στὸν *ρῶθωνα* : «Μὰ ἐσύ ! μιὰ μύτη εἶσαι μονάχα!»
Καὶ στὸν *μακρὸν χρυσοῦν καρπὸν* : «Εἶσαι ἓνα ἀπίδι !»

[τοῦτα

Εἶπα στὸν *μέγαν Βωγελά* : «Μιὰ μάσκα εἶσαι μονάχα !»
Γενῆτε μιὰ δημοκρατία ! γενῆτε εἶπα στίς λέξεις,
ἢ μιμηγνιά ἢ ἀπέραντη, κ' ἐργάζεστε, ἀγαπάτε,
ζῆτε· κι ὅλα τὰ κλόνισα, τὸν εὐγενῆ τὸ στίχο
δύστροπα πέταξα στὰ μαῦρα τὰ σκυλλιά τῆς πρόζας.

Κι ἄλλοι τὸ κάμαν πιά καλὰ αὐτὸ πού ἐγὼ ἔχω κάμει.
Ἡ Εὐτέρπη ποῦχε ἕφος ψυχρό, ἡ Πολύμνια, ἡ Καλλιόπη
δὲν ἔχουν πιά τὴν ψεύτικη τὴ σοβαρότη ἐκείνη.
Καὶ τοῦ ἡμιστίχιου κάμαμε τὴ ζυγαριά νά παίξει.
Λοιπὸν καταραστήτε μας. Στὸ μέτωπό του ὁ στίχος
στεφάνι δωδεκάφτερο φοροῦσε ἄλλότες πάντα,
καὶ χοροπήδαε ἀδιάκοπα πιά στὴ διπλὴ ρακέτα
πού τὴν ἔλενε προσφδιά, τὴ ἔλενε κ' ἐτικέτα,
σπάει τοὺς κανόνες τώρα πιά, γελáει τὸ φαλίδι,
κι ἀπ' τὸ κλουβί της, τὴν τομῆ, σάν τὸ πουλὶ πετάει
καὶ φεύγει μὲς στὴ λαγκαδιά, ἀνεβαίνει στὰ οὐράνια,
σὰ θεῖος, οὐράνιος σκορδαλιός, ἐλεύτερος στὴ φύση.

Καὶ τώρα ὅλες οἱ λέξεις πιά μέσα στὸ φῶς πλανιοῦνται.
Οἱ συγγραφιάδες λεύτερη τὴν κάμανε τὴ γλώσσα
καὶ χάρη στοὺς ληστὲς αὐτούς, σ' αὐτούς τοὺς τρομοκράτες,
ἢ ἀλήθεια τῶν σχολαστικῶν δασκάλων τὸ μελίσι
διώχνοντας τώρα, ἢ φαντασία, πού μὲ φωνὲς χιλιάδες
πάταγο κάνει, τζάμια σπάει μὲς στῶν ἀστῶν τὸ πνεῦμα,
ἢ ποίηση ἢ τριπρόσωπη, πού τραγουδάει γελáει
ἀναστενάζει, περγελáει, πιστεύει, πού ὁ Σαιξπηρός
κι ὁ Πλαῦτος τὴν ἔπέρνανε στὸν ὄγλο, στοὺς πλιβείους·
ὅπου τὴ φρόνηση τοῦ Ἰώβ σκορπίζει στὰ ἔθνη ἀπάνω
κι ἀνάμεσα στὴν τρέλλα του τὴ λογικὴ τοῦ Ὁράτιου·
πού τὴ μεθαίε τ' ἄπειρο τὸ φρένιασμα τοῦ αἰθέρα,
τρέλλῃ ἱερῇ, μ' ἀστραφτερὲς ματιές, ὅπου ἀνεβαίνει

τὰ σκαλοπάτια τοῦ καιροῦ, πού πᾶν στὴν αἰωνιότη,
ἢ Μούσα ξαναφαίνεται, μᾶς ξανασυνεπαίρνει,
τὴ φτώχεια τὴν ἀθρώπινη ξαναρχινáει νά κλαίει,
ἀπ' τὸ ζενιὸ ὡς τὸ ναδίρ πάει κ' ἔρχεται χτυπάει
παρηγοράει, στραφτοκοπάει, τὸ πέταμά της λάμπει
σίφουνας, σκιλοστρόβιλος λύρα στὰ μέτωπα ὄλων,
λάμπουν τὰ μύρια μάτια της στίς μύριες της φτερούγες.

Τὸ κίνημα, ἔτσι κáνοντας, τὸ ἔργο του τελειώνει.
Σήμερα ἡ ἐπανάσταση χάρη σὲ σένα, πάλλει
ξῆ, ὦ ἄγια πρόοδο, στὴ φωνῆ στὸν ἀέρα στὸ βιβλίο.
Στὴ λέξη, τὴ σαρταριστὴ, τὴ νοιώθει ὁ ἀναγνώστης·
φρονάζει, τραγουδάει, γελáει, διδάσκει, διασκεδάζει.
Ἦς λύθηκε τὸ πνεῦμα της τῆς λύθηκε κ' ἡ γλώσσα.
Στὸ μυθιστόρημα κρυφά μιλάει στίς γυναῖκες.
Αὐὸ φλόγες τώρα λάμπουνε μέσα στὰ δύο της μάτια,
γι' αὐτὸν πού σκέφτεται εἶν' ἢ μιὰ γιὰ τὸν πολίτη ἢ ἄλλῃ.
Τὴν ἀδερφή της λευτεριά τὴν παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι
κι ἀπ' τῶν ἀθρώπων ὄλωνε τὴν ἐπέρνάει τοὺς πόρους.
Οἱ πρόληψες σάν κοραλλιῶν πετρώματα, πού γίναν
ἀπ' τὸ θαμπὸ συσσώρεμα, ἀπ' τῶ χρόνους τις πλάνες,
διαλύνουνται στὸ χτύπημα τῶν λέξεων, πού πλέουνε,
γιομάτες ἀπὸ τὴν ψυχὴ, κι ἀπὸ τὴ θέλησή της.
Αὐτὴ 'ναὶ ἡ πρόζα, αὐτὴ 'ναὶ ὁ στίχος, τούτη καὶ τὸ δρᾶμα·
αὐτὴ 'ναὶ ἡ ἐκφραση, ναὶ αὐτὴ, καὶ τὸ αἶσθημα αὐτὸ πάλι
ἓνα ἄστρο ἀπὸ στὸν οὐρανὸ, φανάρι μὲς στὸ δρόμο.
Στὰ πιά βαθιά τὰ βάραθρα τῆς γλώσσας μέσα μπαίνει
μὲ μιὰ τρομπέτα τρομερὴ φυσάει στὴν τέχνη ἀπάνω.
Καί, θεοῦ 'ναὶ τοῦτο θέλημα, ἀφοῦ γιόμισε τὸν κόσμο
αὐτὴ ἀπ' τις περηφάνειες της καὶ τις παλιές ρυτίδες
ἀφοῦ ἔσβησε ἀπ' τὰ μέτωπα, τὸν ξεπεσμένο ὄγλο
ἀφοῦ τὸν ξανασήκωσε, τὸν ἔβαλε ὅπου πρέπει
κι ἀφοῦ ἔγινε δικαίωμα, γίνεται τώρα Ἰδέα !

E. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ

ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΑΡΙΟ*

Πολὺ ὥραϊα. Μὰ δὲ γύρεβε. Νά, ἔτσι βρέθηκε ἡ
ἄλλη, ἀπὸ τὰ παιδικήσια της ἀκόμη τὰ χρόνια,
καὶ τί τὰ θές ; ἀγάπη πού τόσα χρόνια βαστάει καὶ
προκοπὴ δὲν εἶδε, ἀγάπη δὲν εἶναι καθαφτό, εἶναι
παλιὸς χαβάς, πού μήτε γιὰ χορὸ δὲ φελαῖ. Τὸ πα-
ραδέχουμαι, ἀντίσκορτε ὁ Ἀντρέας.

Τότες ὅμως, ἀπὸ ποῦ λόγος νά ξακολουθᾷ τὸ
κορίτσι νά παλῆ τὸ χαβά, νά συλλογιέται τὸν Κά-
ρολο ; Μήτε σ' αὐτὸ δὲν τὴν ψυχολογοῦσε ὅπως ἔ-
πρεπε ὁ Ἀντρέας. Νόμιζε δηλαδὴ πὼς ἀπὸ ἀγά-
πη, ἀπὸ κρυφτὴ ἀσύνειδῆ της ἀρεσιὰ τοῦ παλλη-
καριστοῦ συλλογιότανε τὸν Κάρολο, ἐνῶ ἂν τὸ ξετά-
σης, ἀπὸ τὴν ἀπελπισιὰ της κάποτες— ἐπειδὴ σί-
γουρο πὼς δὲν τὸλεγε κάθε μέρα, ὅπως θαρροῦσε
ὁ φίλος— κάποτες λοιπὸν ἔλεγε πὼς μπορεῖ νά τὸ
φέρῃ πιά ὕστερα ἢ τύχη, νά τὸν πάρῃ. Βέβαια.
Γιατί τάχα νά μὴν τὸν πάρῃ ; Μιὰ καὶ δὲν ἔπαιρ-
νε τὸν καλὸ της, τὸ μονάκριβο, δὲν τῆς ἔμελε ποί-
νε παίρνει, ποίονε δὲν παίρνει. Σὲ πέντε, σὲ δέκα
χρόνια τὸ πολὺ πολὺ, ὁ Ἀντρέας θὰ τὴν ἔχῃ πιά
ξεχασμένη. Τί νά κάμῃ τὸ παιδί ; Νά μείνῃ γερον-

* Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 420.